Rozwiąż swój problem z przymrużeniem oka

Kupiłem biurko stojące. Stoją na nim kubki

Jak urządzić stanowisko do pracy i wplatać ruch w dzień przy komputerze

Max Paradox

Kupiłem biurko stojące. Stoją na nim kubki

Jak urządzić stanowisko do pracy i wplatać ruch w dzień przy komputerze

Max Paradox

PROBLEM? WYLUZUJ. OGARNIESZ TO!

ISBN: 9788384906873

ALL-IN Rafał Płonkowski

SPIS TREŚCI

INTRO 5

Rozdział 1 - Twoje ciało nie dostało umowy na osiem godzin bezruchu 10

Rozdział 2 - Ergonomiczny fotel nie jest magicznym zaklęciem 18

Rozdział 3 - Kiedy biurko stoi, a ty nadal siedzisz 26

Rozdział 4 - Pięć minut przerwy, które zawsze przegrywa z pilnym mailem 34

Rozdział 5 - Biurko to nie magazyn, a twoje nogi nie są wyposażeniem dodatkowym 42

Rozdział 6 - Laptop na kanapie, czyli ergonomia przegrywa z wygodą 51

Rozdział 7 - Twój komputer chce uwagi. Całej. Najlepiej bez przerwy 60

Rozdział 8 - Zdrowe nawyki nie potrzebują własnego działu administracji 69

Rozdział 9 - Ustaw stanowisko w godzinę, zamiast poprawiać je przez następne trzy lata 78

Rozdział 10 - Ruch między zadaniami, czyli jak przemycić aktywność do kalendarza 87

Rozdział 11 - Gimnastyka między arkuszami, czyli ruch bez przebierania się w dres 96

Rozdział 12 - Twoje oczy też pracują, choć nie dostają własnej przerwy obiadowej 106

Rozdział 13 - Zaplanuj dzień dla człowieka, nie dla komputera 115

Rozdział 14 - Jak poprosić o lepsze stanowisko, nie rozpoczynając wojny z działem zakupów 125

Rozdział 15 - Kiedy plan się sypie, a kręgosłup nie przyjmuje reklamacji 135

Rozdział 16 - Gdy ciało mówi „dość", nie odpowiadaj mu „jeszcze tylko jeden mail" 144

Rozdział 17 - Małe biurko, wielkie obowiązki i życie, które nie czyta poradników 154

Rozdział 18 - Jak utrzymać dobre nawyki, kiedy nowość przestaje być nowa 164

Rozdział 19 - Kiedy stare nawyki wracają tylnymi drzwiami 173

Rozdział 20 - Nie musisz mieć idealnego biurka. Wystarczy, że wiesz, co z nim zrobić 183

INTRO

Biurko z regulacją wysokości przyjechało we wtorek. W środę zostało złożone. W czwartek odbyła się uroczysta inauguracja pracy na stojąco, trwająca dokładnie jedenaście minut. W piątek na blacie pojawiły się dwa kubki, ładowarka, paczka chusteczek i dokument, którego nikt nie miał odwagi wyrzucić. Po miesiącu elektryczny mechanizm podnoszenia blatu służył głównie do demonstrowania gościom, że rzeczywiście działa. Goście byli pod wrażeniem. Kręgosłup nie zgłaszał szczególnego entuzjazmu.

Jeśli ta historia brzmi znajomo, witaj w klubie ludzi, którzy kupili rozwiązanie, zanim dokładnie zrozumieli problem. Klub ma imponujące wyposażenie, ergonomiczne fotele, regulowane monitory i zaskakująco mało wolnego miejsca na podłodze. Jego członkowie potrafią godzinami porównywać parametry podłokietników, a następnie siedzą bez ruchu przez cztery godziny, ponieważ właśnie kończą coś pilnego. To pilne coś zwykle ma jeszcze trzy pilniejsze dodatki i spotkanie, które mogło być wiadomością.

Praca przy komputerze ma szczególną właściwość: potrafi sprawić, że człowiek niemal całkowicie zapomina o własnym ciele. Rano siadasz z zamiarem wykonania kilku zadań. Potem otwierasz pocztę, odbierasz telefon, poprawiasz prezentację i uczestniczysz w spotkaniu, podczas którego osiem osób wspólnie zastanawia się, dlaczego dziewiąta nie odpowiedziała na wiadomość. Nagle jest piętnasta. Twoje nogi nadal znajdują się pod biurkiem, barki przesunęły się w okolice uszu, a ostatni spacer odbyłeś do drukarki, która odmówiła współpracy.

Problem nie polega wyłącznie na tym, że za długo siedzisz. Równie ważne jest to, jak długo pozostajesz w jednej pozycji, jak ustawione jest stanowisko, ile wysiłku wymaga zmiana ułożenia ciała i czy organizacja dnia w ogóle pozostawia miejsce na ruch. Możesz mieć świetny fotel i nadal odczuwać dyskomfort. Możesz pracować na stojąco i odkryć, że nieruchome stanie przez długi czas również nie jest wymarzonym sposobem spędzania życia. Możesz nawet posiadać bieżnię pod biurkiem, która po kilku tygodniach zostanie najdroższym wieszakem na torbę sportową w historii rodziny.

Nie oznacza to, że sprzęt jest bezużyteczny. Oznacza jedynie, że nie wykonuje za nas całej pracy. Regulowane biurko umożliwia zmianę pozycji, ale jej nie wymusza. Dobry fotel pomaga wygodniej usiąść, lecz nie przypomina automatycznie, że warto czasem wstać. Monitor ustawiony na odpowiedniej wysokości może poprawić komfort patrzenia, ale nie rozwiąże problemu spotkań zaplanowanych bez choćby pięciu minut przerwy. Ergonomia jest ważna, jednak dopiero połączenie rozsądnie urządzonego stanowiska z codziennymi nawykami daje szansę na rzeczywistą poprawę komfortu.

W tym miejscu pojawia się druga pułapka: przekonanie, że skoro mamy zadbać o siebie, powinniśmy zrobić to perfekcyjnie. Internet chętnie pokazuje stanowiska pracy wyglądające jak centrum dowodzenia statkiem kosmicznym. Wszystko ma swoje miejsce, przewody są niewidoczne, oświetlenie idealne, a na biurku stoi pojedyncza roślina, najwyraźniej zatrudniona na stanowisku specjalisty do spraw atmosfery. Tymczasem rzeczywistość wygląda inaczej. Ktoś pracuje przy kuchennym stole, ktoś dzieli pokój z dzieckiem, ktoś korzysta ze służbowego laptopa, a ktoś ma tyle

przestrzeni, że obrót fotela wymaga wcześniejszego uzgodnienia z szafą.

Dobre stanowisko nie musi wyglądać jak zdjęcie reklamowe. Powinno przede wszystkim odpowiadać człowiekowi, który rzeczywiście z niego korzysta, oraz zadaniom, które wykonuje. Inaczej pracuje osoba prowadząca rozmowy wideo przez większość dnia, inaczej ktoś analizujący dane na dwóch ekranach, a jeszcze inaczej człowiek, który co kilkanaście minut sięga po dokumenty. Znaczenie mają wzrost, możliwości regulacji wyposażenia, dostępna przestrzeń, budżet i indywidualny komfort. Uniwersalna recepta, w której każdy ma ustawić wszystko na identycznej wysokości, byłaby wygodna głównie dla producenta linijek.

Ta książka nie będzie więc namawiać cię do wyrzucenia połowy wyposażenia ani przekonywać, że prawdziwa troska o zdrowie zaczyna się od zakupu fotela droższego niż używany samochód. Zamiast tego przyjrzymy się temu, jak urządzić miejsce pracy tak, aby ciało nie musiało przez cały dzień dostosowywać się do przypadkowego ustawienia sprzętu. Ważne będzie położenie ekranu, klawiatury i myszy, podparcie ciała, przestrzeń na nogi, światło oraz możliwość wygodnego przechodzenia między różnymi pozycjami. Nie chodzi o stworzenie nieruchomego wzorca idealnej postawy. Chodzi o warunki, w których wygoda i zmiana pozycji nie wymagają codziennej walki z meblami.

Drugim bohaterem będzie ruch, ale spokojnie: nie zamierzam proponować przysiadów podczas każdej wideokonferencji. Zwłaszcza gdy kamera jest włączona, a rozmówcy próbują ustalić kwartalny budżet. Ruch w dniu pracy może oznaczać zwyczajne wstawanie, kilka kroków podczas rozmowy telefonicznej, zmianę pozycji, krótką

przerwę od ekranu albo przejście po wodę. Takie czynności nie zastępują regularnej aktywności fizycznej, lecz pomagają ograniczać długie okresy bezruchu. Ich największą zaletą jest to, że można włączyć je w istniejący dzień, zamiast projektować całe życie od nowa.

Właśnie tutaj większość ambitnych planów napotyka swojego naturalnego przeciwnika: kalendarz. Łatwo postanowić, że od poniedziałku będziesz wstawać co pół godziny. Trudniej wykonać postanowienie, kiedy telefon dzwoni bez przerwy, termin zbliża się niebezpiecznie szybko, a przełożony właśnie zaprasza na „krótkie spotkanie", które według zaproszenia potrwa dziewięćdziesiąt minut. Dlatego potrzebujesz rozwiązań odpornych na zwykły bałagan dnia roboczego. Takich, które nie wymagają idealnej motywacji, dodatkowego pokoju ani współpracy wszystkich osób w firmie.

Nie będziemy też udawać, że każdy dyskomfort można usunąć odpowiednim ustawieniem monitora. Uporczywy ból, drętwienie, osłabienie kończyn czy inne niepokojące objawy wymagają właściwej oceny medycznej, a nie eksperymentowania bez końca z wysokością podłokietnika. Porady dotyczące organizacji stanowiska i ruchu mają charakter ogólny. Mogą pomóc poprawić codzienny komfort, ale nie są diagnozą ani leczeniem. Rozsądek polega również na rozpoznaniu momentu, w którym potrzebna jest indywidualna pomoc.

Najważniejsza zmiana zaczyna się jednak od innego spojrzenia na pracę przy komputerze. Nie musisz wybierać między całodziennym siedzeniem a heroicznym staniem od rana do wieczora. Nie musisz też traktować każdego ruchu jak osobnej sesji treningowej, którą należy zaplanować, udokumentować i nagrodzić sportowym napojem. Ciało lubi

możliwość zmiany, a stanowisko powinno tę możliwość ułatwiać. Czasami największą poprawę przynosi przesunięcie monitora. Innym razem usunięcie przedmiotów blokujących nogi albo zmiana sposobu organizowania rozmów i przerw.

Możliwe, że po przeczytaniu tej książki nadal będziesz trzymać kubek na biurku stojącym. Nawet dwa. Nie ma w tym nic złego, pod warunkiem że blat od czasu do czasu zmieni wysokość, ty zmienisz pozycję, a dzień przy komputerze przestanie przypominać konkurs na najdłuższe pozostawanie bez ruchu. Celem nie jest perfekcyjne stanowisko ani imponująca statystyka w aplikacji. Celem jest dzień pracy, po którym masz jeszcze ochotę i siłę robić coś poza pracą.

A teraz spójrz na swoje biurko. Nie musisz jeszcze niczego kupować ani przestawiać. Zauważ tylko, gdzie znajduje się ekran, jak siedzisz i kiedy ostatnio wstałeś. Jeśli odpowiedź na ostatnie pytanie wymaga sprawdzenia historii przeglądarki, mamy od czego zacząć.

Rozdział 1 - Twoje ciało nie dostało umowy na osiem godzin bezruchu

O godzinie 9:07 wszystko wygląda doskonale. Kawa jest ciepła, komputer uruchomiony, krzesło odsunięte na odpowiednią odległość, a lista zadań sprawia wrażenie możliwej do wykonania. O 11:43 siedzisz już nieco inaczej. Jedna noga jest podwinięta, druga wysunięta do przodu, plecy przybrały kształt znaku zapytania, a głowa zbliża się do monitora z determinacją badacza analizującego tajemniczy artefakt. O 14:26 orientujesz się, że od śniadania wstałeś dwa razy. Raz po kawę, drugi raz dlatego, że pierwsza kawa przestała spełniać swoje zadanie. Właśnie przepracowałeś znaczną część dnia, praktycznie nie zmieniając miejsca pobytu.

Najdziwniejsze jest to, że przez większość tego czasu mogłeś czuć się całkiem wygodnie. Przynajmniej na początku. W końcu siedzenie samo w sobie nie jest czynnością podejrzaną. Ludzie siedzą podczas jedzenia, rozmowy, odpoczynku i podróży. Kłopot pojawia się wtedy, gdy jedna pozycja staje się domyślnym ustawieniem całego dnia, a ciało otrzymuje coraz mniej okazji do zmiany obciążenia i pracy mięśni. Nie musi od razu protestować spektakularnym bólem. Czasem zaczyna od drobiazgów: sztywności po wstaniu, zmęczenia karku, potrzeby przeciągnięcia się albo uczucia, że po zakończeniu pracy należałoby oddać kręgosłup do serwisu.

Komputer wyjątkowo skutecznie zatrzymuje nas w miejscu, ponieważ wymaga uwagi, ale niemal nie wymaga przemieszczania się. Dawniej wiele codziennych czynności wiązało się przynajmniej ze zmianą miejsca. Dzisiaj

dokumenty przychodzą elektronicznie, spotkania odbywają się na ekranie, a rozmowa z osobą z sąsiedniego pokoju może zostać przeprowadzona przez komunikator. Technologia oszczędza czas i wysiłek, co jest znakomitą wiadomością dla organizacji pracy. Dla naszego codziennego ruchu bywa mniej korzystna. Nawet zamówienie obiadu można zrealizować bez odchodzenia od klawiatury. Pozostaje jedynie otworzyć drzwi dostawcy, chyba że ktoś właśnie opracowuje aplikację pozwalającą zrobić to mrugnięciem.

Dlaczego wygodna pozycja przestaje być wygodna

Wyobraź sobie, że przez kilka godzin trzymasz książkę w jednej ręce. Początkowo nie dzieje się nic szczególnego. Po pewnym czasie zaczynasz zmieniać chwyt, opuszczać rękę, szukać podparcia. Książka nie stała się cięższa, ale długotrwałe utrzymywanie podobnego obciążenia przestało być komfortowe. Przy komputerze mechanizm jest bardziej złożony, jednak zasada pozostaje użyteczna: nawet rozsądnie dobrana pozycja może z czasem wymagać zmiany. Mięśnie i stawy nie pracują najlepiej wyłącznie dlatego, że udało nam się ułożyć je zgodnie z rysunkiem przedstawiającym idealnego pracownika.

To dlatego warto ostrożnie podchodzić do hasła „prawidłowa postawa". Oczywiście ustawienie stanowiska ma znaczenie. Monitor umieszczony zbyt nisko może skłaniać do częstego pochylania głowy, a klawiatura ustawiona daleko wymusza wysuwanie ramion. Jednak żadna pojedyncza pozycja nie powinna stać się obowiązkowym bezruchem. Możesz usiąść wygodnie, oprzeć plecy, rozluźnić ramiona, a później nieco zmienić ułożenie nóg albo wstać. Różnorodność pozycji jest

praktyczniejszym celem niż nieustanne pilnowanie jednego geometrycznie doskonałego układu ciała.

Wiele osób reaguje na pierwsze oznaki zmęczenia próbą jeszcze dokładniejszego ustawienia się w fotelu. Prostują plecy, cofają barki i przez kilka minut siedzą niczym kandydaci do oficjalnego portretu prezesa. Następnie uwaga wraca do pracy, a ciało do wcześniejszych przyzwyczajeń. Nie oznacza to braku charakteru. Utrzymywanie świadomie kontrolowanej postawy przez cały dzień wymaga uwagi, której potrzebujemy również do wykonywania obowiązków. Rozsądniej przygotować stanowisko tak, aby wygodne pozycje były łatwo dostępne, a zmiana ułożenia nie oznaczała konieczności przerwania całego procesu myślowego.

Istnieje jeszcze ważne rozróżnienie między dyskomfortem związanym z długim pozostawaniem w jednej pozycji a objawami, które mogą wskazywać na problem wymagający oceny specjalisty. Nie należy zakładać, że każdy ból pleców wynika z siedzenia ani że każde drętwienie dłoni zniknie po wymianie myszy. Uporczywe lub nasilające się dolegliwości, osłabienie siły mięśniowej, zaburzenia czucia czy inne niepokojące objawy warto skonsultować z odpowiednim specjalistą. Ergonomia może wspierać komfort pracy, ale nie jest uniwersalnym wyjaśnieniem wszystkich problemów zdrowotnych.

Pułapka produktywności

Największą przeszkodą w regularnym ruchu często nie jest fotel, lecz sposób oceniania własnej pracy. Wielu ludzi utożsamia produktywność z nieprzerwanym wykonywaniem zadań. Skoro siedzisz przed ekranem, jesteś zajęty. Skoro wstajesz, prawdopodobnie coś cię rozprasza. W niektórych środowiskach nawet pięciominutowe odejście od komputera

wywołuje poczucie, że trzeba przygotować wyjaśnienie godne komisji śledczej. Tymczasem krótkie przerwy nie są automatycznie oznaką mniejszego zaangażowania. Mogą być zwyczajnym elementem rozsądnej organizacji wielogodzinnego wysiłku.

Zastanów się, co dzieje się podczas intensywnej pracy nad trudnym zadaniem. Najpierw skupiasz uwagę, analizujesz informacje i stopniowo przesuwasz się w stronę rozwiązania. Kiedy jesteś zaangażowany, łatwo ignorujesz sygnały zmęczenia. Odpowiadasz sobie, że wstaniesz po zakończeniu bieżącego fragmentu. Problem polega na tym, że bieżący fragment ma niezwykłą zdolność rozmnażania się. Jedno zestawienie prowadzi do kolejnego, jedna poprawka ujawnia następny błąd, a wiadomość oznaczona jako pilna rodzi trzy dodatkowe pytania.

W takich warunkach czekanie na naturalny koniec zadania może oznaczać bardzo długi okres bezruchu. Dlatego przydatne staje się powiązanie zmiany pozycji z momentami, które i tak występują w pracy. Zakończona rozmowa, wysłana wiadomość, zapisany dokument czy przejście do następnego zadania mogą stać się okazją do krótkiego poruszenia się. Nie trzeba wówczas walczyć z koncentracją w samym środku skomplikowanego obliczenia. Wystarczy zauważyć naturalną granicę między czynnościami i wykorzystać ją również dla własnego ciała.

Nie oznacza to, że każda przerwa poprawi każdemu koncentrację w przewidywalnym stopniu. Reakcje są indywidualne, podobnie jak warunki pracy. Jednak sam fakt, że oderwanie się od ekranu nie musi oznaczać zmarnowanego czasu, jest wart zapamiętania. Można dobrze wykonywać obowiązki i jednocześnie nie spędzać wszystkich dostępnych minut w identycznej pozycji. To nie

sprzeczność. To rozsądne podejście do dnia, który trwa znacznie dłużej niż początkowy przypływ energii.

Zobacz swój dzień, zanim zaczniesz go naprawiać

Pierwszym użytecznym działaniem nie musi być zakup wyposażenia ani instalowanie kolejnej aplikacji. Spróbuj przez jeden zwyczajny dzień zauważać, kiedy rzeczywiście zmieniasz pozycję i kiedy opuszczasz stanowisko. Nie musisz mierzyć każdej sekundy. Wystarczy orientacyjny zapis kilku okresów pracy i przerw. Ważne, aby obserwować dzień typowy, a nie specjalnie przygotowany pokaz zdrowych nawyków. Jeśli na potrzeby obserwacji zaczniesz spacerować co dziesięć minut, dowiesz się przede wszystkim, jak zachowujesz się podczas obserwacji.

Przyjrzyj się zwłaszcza dłuższym blokom pracy. Czy przedpołudniowe spotkania odbywają się jedno po drugim? Czy podczas pisania raportów zupełnie zapominasz o przerwach? Czy wstajesz dlatego, że świadomie zmieniasz pozycję, czy wyłącznie wtedy, gdy musisz skorzystać z toalety? Ta ostatnia metoda bywa skuteczna, ale trudno uznać pęcherz za idealnego kierownika programu ergonomicznego. Zauważ również, jak czujesz się po poszczególnych okresach. Być może największa sztywność pojawia się nie po najdłuższym siedzeniu, lecz po szczególnie stresującym spotkaniu, podczas którego niemal nie poruszasz ramionami.

Obserwacja ma jeszcze jedną zaletę: pozwala oddzielić rzeczywiste przeszkody od wyobrażonych. Możesz odkryć, że w ciągu dnia istnieje kilka okazji do ruchu, których dotąd nie wykorzystywałeś. Możesz też zauważyć, że od dziesiątej do trzynastej prowadzisz rozmowy wymagające ciągłej obecności przy ekranie. W pierwszym przypadku wystarczy zmienić nawyk. W drugim trzeba poszukać

rozwiązania uwzględniającego charakter obowiązków. Obie sytuacje wyglądają podobnie z perspektywy osoby, która po południu narzeka na zmęczenie, ale wymagają innych decyzji.

Przykładowo osoba pracująca nad dokumentami może wykorzystać moment ich zapisywania do krótkiego odejścia od biurka. Ktoś prowadzący rozmowy telefoniczne bez konieczności patrzenia w ekran może część z nich odbywać na stojąco lub chodząc. Pracownik obsługujący klientów w systemie, który wymaga nieustannego monitorowania zgłoszeń, będzie miał mniej swobody. W jego przypadku znaczenie mogą mieć wcześniej uzgodnione przerwy lub możliwość krótkiej zmiany ułożenia ciała bez opuszczania stanowiska. Nie istnieje jedna metoda odpowiednia dla wszystkich, ponieważ nie istnieje jeden dzień pracy.

Dlaczego wielkie postanowienia przegrywają z wtorkiem

Zapał do zmiany często pojawia się w bardzo konkretnych okolicznościach. W niedzielę wieczorem, po obejrzeniu filmu o zdrowym stylu życia, postanawiasz, że od poniedziałku wszystko będzie inne. Będziesz regularnie wstawać, spacerować, utrzymywać idealną postawę i kończyć pracę bez najmniejszego napięcia karku. W poniedziałek rzeczywiście idzie świetnie. We wtorek pojawia się awaria systemu, trzy dodatkowe spotkania i wiadomość zaczynająca się od słów „mała prośba”. O 17:30 odkrywasz, że cały program zdrowotny ograniczył się do przestawienia doniczki.

Takie niepowodzenie nie musi oznaczać, że zabrakło ci motywacji. Być może plan był zbyt zależny od spokojnych warunków. Jeśli nowe zachowanie wymaga ciągłego pamiętania, podejmowania decyzji i przerywania pracy w niewygodnych momentach, będzie trudne do utrzymania.

Szczególnie wtedy, gdy jego korzyści są stopniowe, a koszt wykonania pojawia się natychmiast. Odpowiedź na pilną wiadomość daje szybkie poczucie wykonania zadania. Wstanie od biurka może wydawać się mniej ważne, choć stanowi element dbania o codzienny komfort.

Dlatego rozsądnie jest rozpocząć od jednej zmiany, którą można powiązać z istniejącym fragmentem dnia. Jeżeli codziennie uczestniczysz w krótkiej odprawie, sprawdź, czy możesz odbywać ją na stojąco. Jeżeli regularnie kończysz dłuższe zadania, wykorzystaj przejście między nimi na kilka kroków. Nie chodzi o udowodnienie, że potrafisz wykonać określoną liczbę przerw. Chodzi o stworzenie okazji, z której rzeczywiście skorzystasz również w mniej dogodnych warunkach.

Warto też przestać traktować ruch jak czynność, która musi być wystarczająco długa, aby zasługiwała na uznanie. Kilka kroków nie zastąpi spaceru ani ćwiczeń, ale może przerwać długi okres pozostawania w jednej pozycji. To konkretna, ograniczona korzyść, której nie trzeba wyolbrzymiać. Podobnie zmiana sposobu siedzenia nie rozwiąże wszystkich problemów z komfortem pracy, ale może pozwolić odciążyć obszary, które przez dłuższy czas pozostawały w podobnym ułożeniu.

Kiedy zaczniesz zauważać własne zachowanie, prawdopodobnie odkryjesz jeszcze coś interesującego: największą przeszkodą nie zawsze jest brak możliwości poruszenia się. Czasami po prostu nie przychodzi ci to do głowy. Komputer nie wydaje polecenia pozostawania w bezruchu. Robimy to sami, ponieważ uwaga została skierowana gdzie indziej. Właśnie dlatego zmiana otoczenia i codziennych sygnałów może być skuteczniejsza niż wielokrotne obiecywanie sobie poprawy.

Na koniec dnia nie oceniaj więc sukcesu według liczby wykonanych ćwiczeń ani minut spędzonych na stojąco. Zadaj sobie bardziej użyteczne pytanie: czy wiem już, w jakich sytuacjach najłatwiej zapominam o ruchu? Jeśli potrafisz wskazać choćby dwa takie momenty, masz materiał do rozsądnej zmiany. Nie potrzebujesz jeszcze nowego sprzętu, pięciu aplikacji ani zegarka, który co chwilę informuje cię, że żyjesz niezgodnie z jego oczekiwaniami. Potrzebujesz zrozumieć własny dzień.

Biurko może być regulowane elektrycznie. Krzesło może mieć kilkanaście ustawień. Monitor może kosztować więcej niż wszystkie podręczniki ergonomii razem wzięte. Żadne z tych urządzeń nie zmieni jednak pozycji za ciebie. Dobra wiadomość jest taka, że nie trzeba również oczekiwać od siebie heroizmu. Pierwszym krokiem jest dostrzeżenie, że ciało uczestniczy w dniu pracy, nawet kiedy całą uwagę poświęcasz temu, co dzieje się na ekranie.

Rozdział 2 - Ergonomiczny fotel nie jest magicznym zaklęciem

W sklepie internetowym fotel wyglądał imponująco. Regulowane podłokietniki, podparcie lędźwiowe, zagłówek, mechanizm synchroniczny i siatka zapewniająca wentylację. Opis sugerował, że po zajęciu miejsca człowiek natychmiast awansuje na wyższy poziom komfortu, produktywności i być może również organizacji życia prywatnego. Cena odpowiadała randze wydarzenia. Po dostawie fotel został starannie złożony, wszystkie pokrętła przetestowane, a stary model odstawiony z miną sprzętu, który właśnie dowiedział się o likwidacji stanowiska.

Przez pierwsze dni właściciel był zachwycony. Siedział wygodnie, regulował wysokość, demonstrował mechanizmy domownikom i opowiadał znajomym, że inwestycja w ergonomię to inwestycja w siebie. Po dwóch tygodniach pracował już dokładnie tak jak wcześniej: z laptopem ustawionym z boku, myszą na skraju blatu i dokumentami zajmującymi połowę przestrzeni roboczej. Nowy fotel nadal był dobry. Po prostu nie mógł samodzielnie naprawić całej reszty stanowiska.

To częsty mechanizm. Dostrzegamy dyskomfort, wybieramy najbardziej widoczny element wyposażenia i próbujemy rozwiązać problem jedną decyzją zakupową. Jeżeli bolą plecy, winne jest krzesło. Jeżeli męczą się oczy, potrzebny jest większy monitor. Jeżeli trudno nam pracować na stojąco, najwyraźniej przydałby się droższy model biurka. Tymczasem stanowisko działa jako całość. Nawet świetny element może niewiele pomóc, jeżeli pozostałe zmuszają do niewygodnych kompromisów.

Stanowisko to układ zależności

Pomyśl o zwyczajnym zadaniu: przez godzinę piszesz tekst, sprawdzając informacje na ekranie. Potrzebujesz widzieć monitor, sięgać do klawiatury i myszy, wygodnie podpierać ciało oraz od czasu do czasu zerkać na notatki. Każdy z tych elementów wpływa na pozostałe. Jeżeli ekran jest zbyt daleko, możesz zacząć pochylać się do przodu. Jeżeli klawiatura znajduje się za wysoko, barki mogą pozostawać niepotrzebnie uniesione. Jeżeli fotel ustawisz odpowiednio względem blatu, ale stopy przestaną wygodnie sięgać podłoża, rozwiązanie jednego problemu stworzy następny.

Właśnie dlatego kupowanie wyposażenia bez sprawdzenia całego układu przypomina wymianę jednego koła w samochodzie, który ma jeszcze źle ustawioną kierownicę i fotel kierowcy. Nowa część może być znakomita, ale komfort jazdy nadal będzie zależał od pozostałych elementów. W ergonomii podobnie ważne są wzajemne odległości, wysokości, zakresy regulacji i charakter wykonywanej pracy. Nie wystarczy, że każdy przedmiot osobno ma etykietę „ergonomiczny". Muszą jeszcze sensownie współpracować.

Dobrym punktem wyjścia jest obserwacja, co twoje ciało musi robić, aby wykonać zwyczajne zadanie. Czy sięgasz do myszy bez wysuwania ramienia daleko przed siebie? Czy możesz spojrzeć na ekran bez uporczywego pochylania głowy? Czy klawiatura znajduje się w miejscu pozwalającym swobodnie ułożyć ręce? Czy pod biurkiem masz przestrzeń na nogi, czy znajduje się tam archiwum pudełek po sprzęcie elektronicznym, których przeznaczenia nikt już nie pamięta? Te pytania bywają bardziej użyteczne niż porównywanie kolejnych materiałów obicia.

Zacznij od tego, co już masz

Nie ma obowiązku rozpoczynania poprawy stanowiska od zakupów. W wielu przypadkach warto najpierw sprawdzić istniejące możliwości regulacji i ustawienia. Fotel może mieć funkcje, których nigdy nie używałeś. Monitor można czasem przesunąć bez dodatkowego uchwytu. Klawiatura może znaleźć się bliżej krawędzi biurka, a niepotrzebne przedmioty można przenieść poza obszar codziennej pracy. To drobne działania, ale pomagają odkryć, które ograniczenia wynikają z wyposażenia, a które z jego przypadkowego rozmieszczenia.

Usiądź tak, jak zwykle pracujesz, i zwróć uwagę na kontakt ciała z fotelem. Czy siedzisko pozwala wygodnie oprzeć uda bez nieprzyjemnego ucisku pod kolanami? Czy oparcie daje użyteczne podparcie plecom? Czy podłokietniki pomagają, czy raczej przeszkadzają w zbliżeniu się do blatu? Warto wyregulować wysokość siedziska i podparcia, a następnie rzeczywiście popracować przez pewien czas. Ustawienie idealne przez trzydzieści sekund w salonie meblowym może okazać się mniej wygodne podczas zwyczajnych obowiązków.

Nie należy przy tym traktować jednego układu jako absolutnego wzorca. Proponowane kąty i wysokości są pomocnymi punktami odniesienia, a nie matematycznymi warunkami zdrowia. Ludzie różnią się proporcjami ciała, zakresem ruchu, preferencjami i rodzajem wykonywanych czynności. Osoba korzystająca głównie z klawiatury może potrzebować innego rozmieszczenia sprzętu niż ktoś często pracujący z dokumentami papierowymi. Ustawienie ma służyć użytkownikowi, a nie spełniać oczekiwania schematu wydrukowanego na opakowaniu.